

נמחר של נייר

עבודתו ופיטוריו של נהג „מרצדס” גרמני * הבורות

של מאיר עוזיאל * גור הגורילה של אורית מורן

תרגום

עבודת הנפש

מרטין וזר נחשב כיום לאחד מהבולטים בספרות הגרמנית החדשה. בספריו נותן ולור ביטוי לכישורו לראות את הרובע בעין בוחנת, לצלם את המציאות ולחדור לנבכי הנבכים של הנפשות הפועות בספרותו. גיבוריו של ולור הינם מפיסידנים ומתוסכלים. **כאנזאלם כריסטל** לייך, גיבור הטרילוגיה הנושאת את שמו (הרומנים הפוגה וחדקרו מ-1966 והנפילה מ-1973). כזה הוא **גאליסטאל**, גיבור הרומן מחלת גאליסטאל (1972) ופראנק הורן, גיבור הרומן מעבר לאהבה משם (1976).

הקורא העברי נתוודע לסיפורו של ולור סוס בורה שראהור בתרגום לעברית ב"שנה שבערה". באחרונה ראהור רומן נוסף המתורגם לעברית. תחת הכותרת עבודת הנפש... זהו דיווח של שלושה חורשים מתקופת עבודתו של קסאר, כנהג המרצדס הפרטית של התעשיין גלייצה. במהלך תקופה זו, חושף ולור גיאולוגיה נפשית, שבה משתקף עולמו של הנהג הרובע מול אדוניו. עבודת הנפש הוא סיפור של כניעה, המתפשטת על מישפחתו של קסאר.

כבר באחד מקטעי הפתיחה, מוצג עולמו של קסאר ואשתו: „היא לא התנגדה כלל ליצירת הרושם, כי הנפטיקה זולצבורג, או

* מרטין וזר — סוס בורה, עברית: צבי ארד; הוצאת זמורה ביתן — מ"ל: 99 עמ' (כריכה רכה).
** מרטין וזר — עבודת הנפש; ע"ב רית: צבי ארד; הוצאת זמורה ביתן — מ"ל: 187 עמ' (כריכה רכה).

לכאזל, או לשטרסבורג נועדה פחות ל"ארונים משעועדה לעניניו של קסאר... בעוד קסאר נוהג, היה אדונו, גלייצה, מעביר זמנו, כשהוא: „מרכיב אוזניות ו"מאזין, או קורא או ישן." לעתים, כשגילוה לגלייצה אורחים במהלך הנסיעות, היה על קסאר לשמור מרחק בנוסח: „כשהא"דונים מספרים בדיחות זה לזה, אין אתה מצטרף לצחוק. כשהם מדסקסים בעזרת, אין אתה מסתכל במבט מלא-דאגה... קסאר הוא עד אולם לעימותים שבין אדונו, גלייצה, ובין אשתו, כמו: „אנב, הרי זו קביעה מצחיקה כפי אשתו, כי אין הוריה יכולים להתפרנס בכבוד מקיצבתם, כראוי למעמדם. גם היא אינה יכולה ל"ד"יש שיקבל אביה פרמיה מיוחדת על כל גור דיו מות שהעניק להישר שחלף. כן, אמרה חרש ובארסיות, אביה, לכל הפחות, לא התרוצץ בארץ כמונינוסע של הי"ל...”

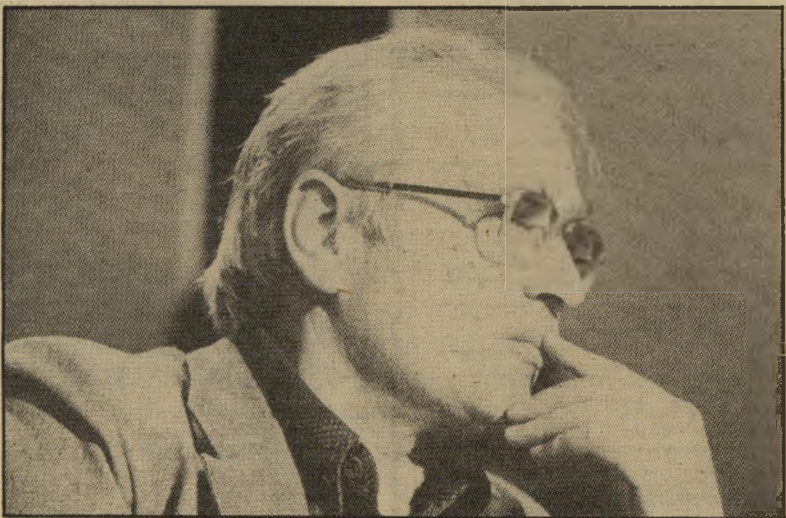
שני דברים מרכזיים הטרידו את מנוחתו של קסאר. האחד, אחיו שנהרג במלחמה העולמית השנייה ודמותו לא חדלה מלה"רדו, והלחץ המתמיד במע"הגס שלו, עד כדי כך ש"קסאר זעם תמיד, כשהופיעו בטלויזיה אנשי-תעשייה כלשהם ושפעו ארס נגד הגירעון ברכבות-המדינה. למען בתי-הכיסא הנקיב תמיד ופתחים לכל, לא היה צר לו על מיליארדים למען הר"בית במדינה...”

אחת מחוויות-הדרכים אשר זיזעו את קסאר, היתה תאונה, שבה נותר רוכב אופנוע פצוע על הכביש, בעוד שעליו היה להוביל את אדונו לבית-האופרה. קסאר אגר את תיסכוליו המעמדיים, עוד מהמורשת שקיבל מאבות אבותיו, ובהיר"מון ואלדברג-ציייל. נזכר באחד מאבות אבותיו, שרימה אותו גיאורג פון ואלד"בורג. כשהיה קסאר עובר על פני הארמון ששרד בשלמותו של רוצח-האיכרים, ה"ניש עמלהלך ההיסטוריה הוא מעין מפלה פרטית שלו...”

ישן. הוא לא יוכל לחשוב על מנוחה ועל מנוחה אחר. ואפילו על-ידי כך ש"המנוחה ישן ואינו חושב על המנוחה. הולך המנוחה ומתנמד. המנוחה הוא פשוט המר"כ. כל הכל פועל לטובתו. עצם שנתו מקנה לו עדיפות...”

לאובססיית הכניעה שלו, מצרף קסאר

חייו. ההגה שאחזו ידיו, המרצדס ובה אדונו, אשתו ובנותיו — כל אלה כמו הת"מזוג להם באותה תחושת מפלה פרטית, העוברת כחוט השני על פני כל עמודי חייו, מעבירו, משמש גם כגיבור הזיות-הלילה שלו ושל רעייתו: „חלמה, כי ד"ר גלייצה ערך משתה לכבוד קסאר. כאולם נרדל

סופר וזר

עליבות הנפש של גרמניה כוזה

ספר עתיק שאותו קנה בפראנק צרפתי, ספר שאינו אלא: „ביומנו של נוסע למר"ב. חקום. חזויות ותגליות של שרואי כנהג"פרטי בשדותו של תעשיין גרמני, נאצי"נאל-סוציאליסט. רשמ"מסע מברכסנארן ומגודסבורג. המכתבים המיוחדים במינם של 'שרואי' להגנתו של נאצי עשיר. מאת ג'ון פרוי כהוצאת המחבר...” ספר מוזר זה משמש מראה לחיו ולכניעתו של קסאר, ולעולמו מאחרי הגה ה"מרצדס של אדוניו. תיסכוליו של קסאר עולים וגואים לנוכח ילדיו של גלייצה, יעקוב ויודית: „הוא איהל להם, שבאחד הימים יצחצחו את נעליהו של מרלנה ו"יוליה...” בנותיו.

בנה מזנון ענק, גבוה ועשוי בקפידה... לעומת הזיות-הלילה של מישפחת קס"אר, העולם שמאחורי תא-הנהג היה שונה: „במושב האחורי דובר תכופות על כך, שבעלי-הבית מיטיב לישון לילה-לילה. הוא השב על בעלי-הבית, אך בעלי-הבית לא השב עליו. בעלי-הבית נראה לו כמנוחה. ואילו הוא המנוחה. ברור לנכ"ר, המנוחה

יחד עם זאת, כמינהג אדונים למשרתים, שלח גלייצה את קסאר אל ידיו, רופא מפורסם, לטיפול ולבדיקת המע"הגס שלו, וקסאר, מהרהר לעצמו בנימת פיוס: „עמיתי המסכן ג'ון פרוי, אשר איש מ"משפחת התעשיין לא התעניין בו, כשהוא חולה ארבעה שבועות בדלקת-הריאה. גלייצה מתעניין בארם ופועל כלי לומר על כך מילה...” בפרק המתאר את בדי"קתו של קסאר מתעלה ולור בכתיבתו, תוך שהוא מצלם עד לפרטי פרטים קטנים ב"יותר את הבדיקה בגופו של קסאר, שדו"מה כי היא מסע רפואי קפדני לתחלואים פסיכומטיים מתוך עבודת-מרצונו. לתוך עולם כנוע זה נכנסת הבת מגדלנה וחברה מיק, וקסאר רואה את כניעתו הקרובה של מיק. ניסיון המרידה האחרון של קסאר ב"אדונו, נעשה בלקיחת אחת ממשפחות אדונו לפיקניק, המסתיים במגע-מיני: „קסאר הרגיש צורך להתכפר יותר לר"בכת שלו. הרי אין ברעתו לא להיות נכ"ר. והרי הוא רוצה בה. ובכך, באמת, יכולה היתה להראות ממלוויה את חיליה הנכרת גלייצה...” אחרי מישגל זה מתחילה הידר"דרותו של קסאר, כאשר הוא שובר את הטאבו של אישיתית משקאות חריפים. הידרדרותו המגיעה לשיאה כאשר ה"ר גלייצה יוצא אל השיהים ומתיו את מימיו על על השיחים. ברגע זה, מהרהר קס"אור, כי זה הרגע להוציא את אחד מהס"כניים שהכין, ולחלש את אדוניו. אלא שהוא חלש ומובס מכדי לבצע את זממו. למחרת מחליט ה"ר גלייצה להיפטר

..כי שמיר ושיית תהיה כל הארץ...”

החוויה הישראלית

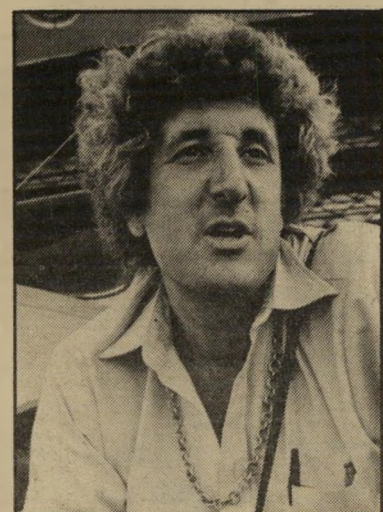
גוריון, ראש-הממשלה באותה עת. בעוד שמיר, שהיה באותה עת בעיני המפ"מניקי שלו, יצא בזכות הקולקטיביות הרעיונית הלוותמת, היה זה ס' יוהר שהניף את דגלי אותה ממלכתיות.

את הראיה המשכנעת ביותר, ייצא מ"איר עוזיאל, בכתבי קודמיו באגף הימני של התרבות ובעיקר ברשימה תחת הכו"רת על ימי ציקלג מאת י. פוגרבינס"ק, שפורסמה ביומון חרות (1.8.1958) לרגל פריטום ימי ציקלג. פוגרבינסקי טען ברי שימתו, במלוא הרצינות, כי הספר ימי ציקלג הוזמן אצל ס' יוהר על-ידי מפא"י כתגובת-נגד למלך בשר ודם שמה שמיר, ואריכותו נועדה להקנות לו אף יתרון כלשהו על רומן מפ"מי זה של משה שמיר.

אדהתייר זו של עורך שבועון הליכוד לרומן מפ"מי ואנטי-ממלכתי של משה ש"מיר מן העבר, עשויה להביא על סאטיריקר החצר עוזיאל את זעמו של הפוליטרוק הי"תורן ח"כ מק"ר יוס"ר.

לא נותר אלא לצטט לסאטיריקר-החצר את הכתוב בספר ישעיהו (ו' 24): „כי שמיר ושיית תהיה כל הארץ.”

גם ראש-הממשלה מטעם חרות, מנחם בג"ן, השמיע דברים בגנות המלך של שמיר. בעת הדיון בכנסת על אישור הס"כמי קמפדייוויד, כששמיר ושותפתו גא"ר לא כהן, ניסו להפריע, הפסיק לפתע בגין את דבריו וציטט באוזני שמיר את ביקורתו של הפרופסור המבקר הספרותי בר"ך קורצווייל על מלך כשר ודם: „אפשר לכתוב יצירה בלתי-היסטורית אבל כל-כך בלתי-היסטורית?”

סאטיריקר-החצר עוזיאל

מלכות-פחאים לנושא דגל הימין

תחת הכותרת האם אלכסנדר ינאי היה יהודי מביא האינטלק"טואל הכיכוד מא"ר עוזיאל (סאטיריקר-חצר. רשם ובעל ידעתי-מקוריות) במערב (20 באוגוסט 1982), את פרטי חווייתו התרבותית האחרונה, שאותה הוא מנסה כך:

„במקרה אני קורא עכשיו ספר נפלא שלא הספקתי לקרוא עד היום: מלך בשר ודם של משה שמיר. במאמר מוסגר אומר כאן שכל אדם חייב לשמור לו ספר מופת אחד או שניים לקריאה כניל מבוגר יותר. כמקרה זה הרחיה לא היתה מכוונת. לא חשדתי שזה ספר מופת. קראתי ספרים של משה שמיר מזמן, והיה לי די. אהבתי את פרקי אליק, אבל לא השתגעתי. לא אהבתי את כבש הרש, שאיננו אלא כתי"ב ארוכה של מה שכבר נכתב בקיצור בתנ"ך. על מלך בשר ודם ידעתי, אבל משום מה לא התגלגל לידי, ולא קראתי. עכשיו התגלגל ואני קורא. דבר מדהים. זה ממש ספר אמיתי. לא ידעתי ששופר עבר מסוגל בכלל לכתוב דבר כזה. היתה זו הברקה חדי"פעמית. אף אחד, גם לא משה שמיר, לא חזר על ההישג הזה... מאיר עוזיאל נכנס בקביעותיו הספרות"יות להדה"מוקשים ספרותי-פוליטי. שעלול לעלות לו במחיר עריכת שבועון הליכוד. במה אמורים דברים?

לקראת סוף שנות ה-50 ראו"אר שני רומאים שחוברו בידי משה שמיר וס' יוהר. הראשון הוא מלך בשר ודם והשני ימי ציקלג. שני רומאים אלה היוו באותה עת במאבק אידיאולוגי תרבותי בין מפ"ם ומפא"י בעיני אימוץ רעיון הממלכתיות על-ידי החברה הישראלית ועל-ידי ר"ד כ"ר